

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ภาษาเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมของมวลมนุษย์ เพราะใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจกันระหว่างคนในสังคม ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ การสื่อสารระหว่างประเทศก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน ภาษาสากลซึ่งเป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างประเทศต่าง ๆ ในโลกจึงมีความสำคัญมาก ภาษาอังกฤษจัดเป็นภาษาสากลหรือภาษาสื่อกลางของโลกภาษาหนึ่ง ซึ่งมีผู้ใช้อย่างแพร่หลาย ยิ่งในปัจจุบันนี้ โลกมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีในด้านการสื่อสารและคมนาคม ทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต้องติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพื่อประโยชน์ทางด้านธุรกิจ การค้า การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยว ฯลฯ ภาษาอังกฤษจึงมีความจำเป็นมากขึ้น ประเทศต่าง ๆ จึงเปิดให้มีการสอนภาษาอังกฤษกันอย่างแพร่หลาย

สำหรับประเทศไทย การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเริ่มเข้ามาอย่างเป็นทางการในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเราขึ้นเรื่อย ๆ เป็นกุญแจที่จะไปสู่สรรพตำราที่เป็นภาษาต่างประเทศได้เป็นอย่างดี และเป็นบันไดสำหรับผู้ที่จะก้าวไปสู่การศึกษาในระดับสูงทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ทางการศึกษาของไทยเมื่อสิบกว่าปีมาแล้วได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษและสนับสนุนให้เป็นวิชาบังคับตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นต้นไป ตามหลักสูตร พ.ศ. 2530 รวมเวลาที่นักเรียนไทยใช้ในการเรียนภาษาอังกฤษจนกระทั่งจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรนี้ถึงคนละอย่างน้อย 6 ปี นอกจากนี้การศึกษาเอกสารของกองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมาตลอด ชานพิศ วงศ์ช (2538 , หน้า 2) ได้สรุปว่าสภาพและผลการจัดการศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ส่วน คือ ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน ในส่วนของผู้สอนภาษาอังกฤษพบว่า ผู้สอนจะใช้วิธีการเรียนการสอนโดยครูเป็นศูนย์กลางเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิด

การเรียนรู้ในลักษณะของการสื่อสารทางเดียว ซึ่งทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่ายและเกิดทัศนคติที่ไม่ดีในการเรียน

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาษาอังกฤษถือว่าเป็นภาษาสากลอีกภาษาหนึ่งที่กำลังได้รับความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในด้านการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมปัจจุบันและความต้องการของนักเรียน ซึ่งจากปัญหาที่วิธีการสอนทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมที่ไม่ตั้งใจเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำ ดังนั้นครูจะต้องรู้หลักจิตวิทยาซึ่งเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือการกระทำโดยตรง แล้วนำมาแก้ไขพฤติกรรมเรียนที่ไม่เหมาะสมของเด็ก ซึ่งการปรับพฤติกรรมตามหลักจิตวิทยานั้น สามารถกระทำได้หลายวิธี เช่นการเสริมแรง การลงโทษ เป็นต้น การให้แรงเสริมจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขพฤติกรรมของเด็กในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการให้แรงเสริมนั้นมีอยู่หลายรูปแบบ เช่น การเสริมแรงทางสังคม การเสริมแรงที่เป็นสิ่งของการเสริมแรงที่เป็นกิจกรรม (สุธิษณา ราชสิทธิ์, 2547, หน้า 2)

การเสริมแรง คือ การทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเพิ่มขึ้น อันเป็นผลมาจากการได้รับสิ่งที่พึงพอใจหลังจากแสดงพฤติกรรมนั้นแล้ว หรือเนื่องจากการหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่พึงพอใจได้สำเร็จ การเสริมแรงแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การเสริมแรงทางบวกและการเสริมแรงทางลบ

การเสริมแรงทางบวก หมายถึง การทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น เนื่องมาจากได้รับผลกรรมที่พึงพอใจหลังจากแสดงพฤติกรรมนั้นๆ เช่น เมื่อนักเรียนตอบคำถามครู แล้วครูให้คำชมเชย ต่อมาเมื่อครูถามคำถามอีกนักเรียนก็จะตอบคำถามบ่อยครั้งขึ้น การเสริมแรงทางลบ หมายถึง การถอดถอนในสิ่งที่ไม่พึงพอใจออกไป (อารี ตัณฑ์เจริญรัตน์, 2548, หน้า 29)

มีงานวิจัยที่ยืนยันว่าแรงเสริมมีประสิทธิภาพในการแก้ไขพฤติกรรมไม่สนใจในการเรียน (Merrit & Wheldall, 1978 อ้างอิงใน สุธิษณา ราชสิทธิ์, 2547, หน้า 2) เช่นผลงานของเมอร์เรทและเวลดอลล์ ทำการศึกษาพบว่า การให้การเสริมแรงด้วยกิจกรรมที่เด็กชอบและการเสริมแรงทางสังคมทำให้พฤติกรรมการทำงานในห้องเรียนและพฤติกรรมความร่วมมือเพิ่มจาก 44% เป็น 77% ถึง 88% สอดคล้องกับการทำการวิเคราะห์งานวิจัยของวอลเบริก ได้ทำการวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนจำนวน 3,000 เรื่อง โดยวิเคราะห์หรือภิมาน (meta - analysis) พบว่านักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงทางบวกจะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น 1.17 ของคะแนนส่วนมาตรฐาน ซึ่งนับว่ามีประสิทธิภาพมากกว่าการใช้วิธีอื่น เช่น การชี้แนะและให้ข้อมูลย้อนกลับ การร่วมในกิจกรรมการเรียน บรรยากาศด้านกำลังใจ เวลาที่ตั้งใจเรียน การใช้คำถามระดับสูง และการใช้บทเรียนสรุปล่วงหน้า (แก้วตา คนะวรรณ, 2535 อ้างอิงใน สุขุมธนา

วงศ์สวัสดิ์, 2540 , หน้า 3) และจากศึกษาของ อัมพร ทัศนานุตรียะ ได้ทำการทดลองเปรียบเทียบผลของการวางเงื่อนไขเป็นกลุ่มโดยครูเป็นผู้กำหนดเกณฑ์การเสริมแรง และนักเรียนเป็นผู้กำหนดเกณฑ์การเสริมแรง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ผลการทดลองพบว่านักเรียนที่ได้รับการวางเงื่อนไขเป็นกลุ่มโดยครูเป็นผู้กำหนดเกณฑ์การเสริมแรง และนักเรียนเป็นผู้กำหนดเกณฑ์การเสริมแรงมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นก่อนการทดลอง (2536 อ้างอิงใน สุขมณฑา วงษ์สวัสดิ์, 2540 , หน้า 53)

ด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการใช้การเสริมแรงในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงทำให้ผู้ทำการศึกษาค้นคว้ามีความสนใจในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การเสริมแรงทางบวก และการเสริมแรงทางลบ เพื่อนำไปปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพในการสอนต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เปรียบเทียบผลการใช้การเสริมแรงที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การทำงานวิจัยครั้งนี้ช่วยให้ทราบว่าการสอนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพโดยใช้การเสริมแรงแบบใดให้ผลดีที่สุดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้การเสริมแรงทางบวกกับการเสริมแรงทางลบ และไม่ใช้การเสริมแรง

2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนโรจนวิทย์มาลาเปียง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 365 คน

3. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนโรจนวิทย์มาลาเปียง จังหวัดพิษณุโลกจำนวน 80 คน โดยผ่านขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามลำดับขั้น ดังนี้

- 3.1 ให้นักเรียนทุกคนทำแบบทดสอบวัดความรู้วิชาภาษาอังกฤษ
- 3.2 นำแบบทดสอบวัดความรู้วิชาภาษาอังกฤษมาตรวจให้คะแนนตามน้ำหนักตัวเลือกที่กำหนดไว้ และนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ยทั้งห้อง แล้วเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย
- 3.3 เลือกห้องที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ใกล้เคียงกันเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการจับสลาก ได้กลุ่มควบคุมจำนวน 40 คนและกลุ่มทดลองจำนวน 40 คน
4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ได้แก่
  - 4.1 ตัวแปรต้น คือ การสอน 3 วิธี ได้แก่
    - 4.1.1 การสอนแบบใช้การเสริมแรงทางบวก
    - 4.1.2 การสอนแบบใช้การเสริมแรงทางลบ
    - 4.1.3 การสอนแบบไม่ใช้การเสริมแรง
  - 4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในที่นี้จะวิเคราะห์เฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษที่ใช้แรงเสริม

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันของถ้อยคำที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดความหมายของคำต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. "ผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชาภาษาอังกฤษ" หมายถึง ความสามารถในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษได้ ซึ่งวัดจากการทดสอบของแบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์การเรียนวิชาภาษาอังกฤษประเภทเลือกตอบ 4 ตัวเลือก แบ่งออกเป็น 3 ตอน จำนวน 60 ข้อ
2. "การสอนโดยใช้การเสริมแรง" หมายถึง การสอนโดยการสร้างสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม เพื่อทำให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการภายในระยะเวลาที่ต้องการ เช่น การให้รางวัล การให้คำชื่นชม เป็นต้น เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจ
3. "การเสริมแรงทางบวก" (Positive Reinforcement) หมายถึง สิ่งของ คำพูด หรือสภาพการณ์ที่จะช่วยให้พฤติกรรมเกิดขึ้นอีก หรือสิ่งที่ทำให้เพิ่มความน่าจะเป็นไปได้ของการเกิดพฤติกรรม โดยการเสริมแรงทางบวกที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ ปรบมือ ชมเชย ให้ดาวสะสม คะแนนจิตพิสัย ให้ขนมเป็นรางวัล และนำไปงานไปติดบอร์ดแสดงผลงานหน้าชั้นเรียน

4. "การเสริมแรงทางลบ" (Negative Reinforcement) หมายถึง การเปลี่ยนสภาพการณ์หรือเปลี่ยนแปลงบางอย่างทำให้พฤติกรรมลดลง เนื่องจากถูกถอดถอนจากสิ่งที่พึงพอใจ การเสริมแรงทางลบที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ หักดาวสะสมคะแนนจิตพิสัย ถูกตำหนิ ยืนบนเก้าอี้ ครูเสียงดังและดุ คัดคำศัพท์ข้อที่ผิดลงในสมุด 10 จบ

5. "การสอนแบบไม่ใช้การเสริมแรง" หมายถึง การจัดกิจกรรมทางการเรียนการสอนตามแผนการสอนปกติโดยไม่มีกรให้การเสริมแรง

6. "เนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษ" หมายถึง หลักการใช้ภาษาอังกฤษเบื้องต้น โดยได้รับการคัดเลือกแล้วเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ Article (a, an, some) การใช้ Verb to be, การใช้ Have/Has, คำศัพท์เรื่อง Part of body, action, colors, animal, occupation, places, family, fruit, transportation ซึ่งนำมากำหนดแผนการสอนจำนวน 12 แผน

7. "นักเรียน" หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนโรจนวิทย์มาลาเปียง จำนวน 365 คน

8. "กลุ่มทดลอง" หมายถึง นักเรียนที่ได้เข้ารับการสอนโดยใช้การเสริมแรงทางบวก การเสริมแรงทางลบ และไม่ใช้การเสริมแรง

9. "กลุ่มควบคุม" หมายถึง นักเรียนที่ไม่ได้เข้ารับการสอนโดยใช้การเสริมแรงทางบวก การเสริมแรงทางลบ และไม่ใช้การเสริมแรง

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การเสริมแรงแตกต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน